

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ

Сумська філія

Кафедра юридичних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з дисципліни «КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС»

**обов'язкових компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

262 Правоохоронна діяльність

за темою: «Підсудність та підготовче судове провадження»

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2022 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
ХНУВС
Протокол від 22.07.2022 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 26.08.2022 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри юридичних дисциплін (протокол № 1 від
від 21.07.2022)

Рецензенти:

1. Суддя Сумського окружного адміністративного суду, кандидат юридичних наук Глазько С. М.;
2. Завідувач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства ХНУВС, доктор юридичних наук, професор Юхно О. О.

Розробники:

1. Викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ Матус В.В.

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Поняття та види підсудності у кримінальному провадженні.
2. Поняття, сутність і значення підготовчого провадження.
3. Порядок і строки підготовчого провадження.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року №254к/96-ВР. Дата оновлення: 21.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.09.2022).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 12 лютого 2019 р.: Офіц. текст. К.: Алерта. 2019. 324 с.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від від 2 червня 2016 р № 1402-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення 01.09.2022)
4. Про прокуратуру. Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> (дата звернення: 01.09.2022)
5. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 року URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3460-17/conv> (дата звернення 01.09.2022)
6. Кримінальний процес України у 2-х част.: ч. 1: Досудове провадження: підручник / Бойко О.П., та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; 2017. 327 с.
7. Кримінальний процес : підруч. Кол. авт. ; кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 2. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 235 с.
8. Кримінальний процес. Особлива частина (альбом схем) навч. посіб. /Л.Д. Удалова та ін. Київ: Центр учбової літератури. 2015. 224 с.
9. Кримінальне процесуальне право України Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : Центр учбової літератури. 2015. 216 с.
10. Кримінальний процес України: загальна частина: підручник О.О. Волобуєва та ін. Київ: ВД Дакор 2015. 172с.
11. Молдован В.В., Молован А.В., Канавець Р.С. Кримінальний процес України: лекції. Процесуальні документи. Навчальний посібник. 2-ге вид. із змін та доп. К.: Алерта, 2016. 360 с.
12. Сербін М. М., Солдатенко О. А. Практикум з кримінального процесу : навч. посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 84 с.
13. Функція судового контролю у кримінальному процесі: монографія / Удалова Л. Д., Савицький Д. О., Рожнова В. В., Ільєва Т. Г. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 176 с.

МЕТА ЛЕКЦІЇ

Сформувати уявлення про поняття та значення підсудності в кримінального процесу; визначити та схарактеризувати види підсудності; визначити сутність, значення та завдання стадії підготовчого провадження.

ВСТУП

Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій суддів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається. Особи, які незаконно взяли на себе виконання функцій суду, несуть передбачену законом відповідальність. Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних, участь яких у здійсненні правосуддя є їхнім громадським обов'язком.

Законодавець, встановлюючи такі правила здійснення правосуддя виходить із того, що правовий статус суду, його функції та суворо визначений порядок діяльності створюють такі переваги в забезпеченні правильного застосування правових норм і закріплення законності в країні, які не може мати жодна форма державної діяльності. Прикладом цього є – кримінальний процес і його перша судова стадія – підготовче провадження.

Необхідність точного і правильного додержання кримінального процесуального законодавства під час підготовчого провадження спрямовано на додержання встановлених законом процесуальних гарантій всіх учасників судового розгляду. Це необхідно для забезпечення всебічного, повного й об'єктивного дослідження обставин кримінального провадження, виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, постановлення законного та обґрунтованого судового рішення в наступній стадії – стадії судового розгляду. Іншими словами, стадія підготовчого провадження створює правові та фактичні умови для повноцінного судового розгляду кримінального провадження. Вона виступає своєрідним процесуальним фільтром, який унеможливорює потрапляння в центральну судову стадію кримінального процесу неякісно підготовлених кримінальних проваджень, що створює додаткові гарантії забезпечення прав і свобод людини і громадянина у кримінальному судочинстві.

1. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ПІДСУДНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Підсудність у кримінальному провадженні – це сукупність специфічних характеристик кримінального провадження, яка визначає певний судовий орган, на який покладається обов'язок розгляду даного провадження у першій інстанції.

Визначити підсудність це з'ясувати, який саме суд має провести судовий розгляд у конкретному кримінальному провадженні.

Інститут підсудності безпосередньо пов'язаний із забезпеченням права на справедливий суд, закріпленому у п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Правила про підсудність, засновані на засаді рівності перед законом і судом (ст. 24 Конституції України, ст. 10 КПК), гарантують розгляд і вирішення кримінального провадження щодо кримінального правопорушення законним, компетентним, незалежним і неупередженим судом (ст. 8 Загальної декларації прав людини, ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права).

Одне з невід'ємних прав людини – право на розгляд її справи компетентним судом, а значить, і право знати, який саме суд відповідно до закону правомочний її розглядати. Це

унеможливилося суб'єктивізм при вирішенні питання щодо суду, який розглядатиме кримінальне провадження (наприклад за ознакою його «суспільної значущості» або «високого посадового положення особи»), оскільки підсудність може бути встановлена тільки законом, а не визначатися щодо конкретного кримінального провадження.

Розрізняють такі види підсудності: *територіальна* (ч.1 ст.32 КПК), *персональна (спеціальна)* (ч.2 ст.32 КПК), *інстанційна* (ст.33 КПК) та *за зв'язком проваджень* (ст.217, 334 КПК):

1. *Територіальна підсудність* являє собою визначений законом (ст. 32 КПК України) порядок розподілу кримінальних проваджень між судами одного й того самого рівня залежно від території, на яку поширюється їх юрисдикція. Цей вид підсудності означає, що кримінальне провадження здійснює суд, у межах територіальної юрисдикції якого вчинено кримінальне правопорушення. У разі, коли було вчинено декілька кримінальних правопорушень, кримінальне провадження здійснює суд, у межах територіальної юрисдикції якого вчинено більш тяжке правопорушення, а якщо вони були однаковими за тяжкістю – суд, у межах територіальної юрисдикції якого вчинено останнє за часом кримінальне правопорушення. Якщо місце вчинення кримінального правопорушення встановити неможливо, то кримінальне провадження здійснюється судом, у межах територіальної юрисдикції якого закінчено досудове розслідування.

2. *Персональна (спеціальна) підсудність* визначається специфікою суб'єкта кримінального правопорушення. Системне тлумачення відповідних норм законодавства дозволяє констатувати, що цей вид підсудності стосується кримінальних проваджень щодо:

1) неповнолітніх: кримінальне провадження щодо розгляду стосовно неповнолітньої особи обвинувального акту, клопотань про звільнення від кримінальної відповідальності, застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, їх продовження, зміни чи припинення, а також кримінальне провадження в апеляційному чи касаційному порядку щодо перегляду прийнятих із зазначених питань судових рішень – здійснюються суддею, уповноваженим згідно із Законом України «Про судоустрій і статус суддів» на здійснення кримінального провадження стосовно неповнолітніх. Якщо таке кримінальне провадження має здійснюватися судом колегіально, головуючим під час судового розгляду може бути лише суддя, уповноважений згідно з цим Законом на здійснення кримінального провадження стосовно неповнолітніх (ч.14 ст. 31 КПК);

2) суддів: кримінальне провадження стосовно обвинувачення судді у вчиненні кримінального правопорушення не може здійснюватися тим судом, у якому обвинувачений обіймає (чи обіймав) посаду судді. У такому разі кримінальне провадження здійснюється судом, найбільш територіально наближеним до суду, в якому обвинувачений обіймає (чи

обіймав) посаду судді, іншої адміністративно – територіальної одиниці (АРК, області, міст Києва чи Севастополя) (ч.10 ст. 49 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», ч.2 ст. 32 КПК);

3) службових осіб, які займають особливо відповідальне становище у державі, перелік яких передбачений ч.12 ст. 31 КПК України, осіб, посади яких належать до посад державної служби категорії «А», а також щодо обвинувачення у вчиненні кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності НАБУ. Кримінальне провадження щодо цих осіб здійснюється:

а) в суді першої інстанції – колегіально судом у складі трьох суддів, які мають стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років, а у разі здійснення кримінального провадження щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, за клопотанням обвинуваченого – судом присяжних у складі двох суддів, які мають стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років, та трьох присяжних;

б) в апеляційному порядку – колегіально судом у складі п'яти суддів;

в) в касаційному порядку – колегією суддів у складі семи суддів.

3. *Інстанційна підсудність (ст. 33 КПК)* визначається процесуальною стадією судового розгляду кримінального провадження.

Право на судовий захист, гарантоване ст. 55 Конституції України та ст. 7 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», становить сукупність юридичних можливостей особи щодо захисту її прав, свобод та законних інтересів незалежним і неупередженим судом, створеним відповідно до закону, в законодавчо закріпленій процедурі шляхом судового розгляду. Це право має комплексний характер. Одним із його елементів є право на оскарження судового рішення (п. 8 ч. 3 ст. 129 Конституції України, п.5 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, ч. 2 ст. 2 Протоколу № 7 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод), яке ініціює його перегляд у порядку відповідного провадження. Для забезпечення права на оскарження судового рішення передбачається інстанційність судової системи, яка знайшла своє закріплення у ч. 1 ст. 17 Закону України «Про судоустрій та статус суддів».

Відповідно до інстанційної судової системи ст. 33 КПК передбачена інстанційна підсудність. Так, кримінальне провадження у першій інстанції здійснюють місцеві (окружні) (районні, міські, районні у містах, міськрайонні) суди. Судами апеляційної інстанції є Апеляційний суд АРК, апеляційні суди областей, міст Києва і Севастополя. Кримінальне провадження у касаційній інстанції здійснює Верховний Суд. За нововиявленими обставинами кримінальне провадження здійснюється судом, який ухвалив рішення, що

переглядається. Кримінальне провадження за виключними обставинами здійснюється з підстав, визначених п.п. 1, 3 ч.3 ст. 459 КПК, судом, який ухвалив рішення, що переглядається, а з підстави, визначеної п.2 ч.3 ст. 459 КПК, - Великою Палатою Верховного Суду.

4. Підсудність *за зв'язком проваджень* визначається необхідністю об'єднання декількох проваджень.

Згідно ч.1 ст.217 КПК у випадках необхідності в одному провадженні можуть бути об'єднані матеріали досудових розслідувань щодо декількох осіб, підозрюваних у вчиненні одного кримінального правопорушення, або щодо однієї особи, підозрюваної у вчиненні кількох кримінальних правопорушень, а також матеріали досудових розслідувань, по яких не встановлено підозрюваних, проте є достатні підстави вважати, що кримінальні правопорушення, щодо яких здійснюються ці розслідування, вчинені однією особою (особами).

Відповідно до ст.334 КПК під час судового розгляду матеріали кримінального провадження можуть бути об'єднані в одне провадження або виділені в окреме провадження ухвалою суду, на розгляді якого вони перебувають, згідно з правилами, передбаченими статтею 217 КПК України. У разі, якщо на розгляд місцевого суду надійшли матеріали кримінального провадження щодо особи, стосовно якої цим судом вже здійснюється судове провадження, воно передається складу суду, що його здійснює, для вирішення питання про їх об'єднання.

Порядок направлення кримінального провадження з одного суду до іншого:

1. Питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції одного суду апеляційної інстанції вирішується колегією суддів відповідного суду апеляційної інстанції за поданням місцевого суду або за клопотанням сторін чи потерпілого не пізніше п'яти днів з дня внесення такого подання чи клопотання, про що постановляється вмотивована ухвала.

2. Питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, а також про направлення провадження з одного суду апеляційної інстанції до іншого вирішується колегією суддів Верховного за поданням суду апеляційної інстанції або за клопотанням сторін чи потерпілого не пізніше п'яти днів з дня внесення такого подання чи клопотання, про що постановляється відповідна ухвала.

3. Про час та місце розгляду подання чи клопотання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого повідомляються учасники судового провадження, проте їх неприбуття не перешкоджає розгляду питання.

4. Спори про підсудність між судами не допускаються.

5. Суд, якому направлено кримінальне провадження з іншого суду, розпочинає судове провадження зі стадії підготовчого судового засідання, незалежно від стадії, на якій в іншому суді виникли обставини, що обумовили направлення провадження.

Обставини, що обумовлюють направлення кримінального провадження на розгляд іншого суду (ч.1 ст.34 КПК):

- до початку судового розгляду виявилось, що кримінальне провадження надійшло до суду з порушенням правил територіальної підсудності;
- після задоволення відводів (самовідводів) чи в інших випадках неможливо утворити новий склад суду для судового розгляду;
- обвинувачений чи потерпілий працює або працював у суді, до підсудності якого належить здійснення кримінального провадження;
- ліквідовано суд або з визначених законом підстав припинено роботу суду, який здійснював судове провадження.
- у виняткових випадках кримінальне провадження може бути передано до початку судового розгляду на розгляд іншого суду за місцем проживання обвинуваченого, більшості потерпілих або свідків з метою забезпечення оперативності та ефективності кримінального провадження, а також у разі неможливості здійснювати відповідним судом правосуддя (зокрема надзвичайні ситуації техногенного або природного характеру, епідемії, епізоотії, режим воєнного, надзвичайного стану, проведення антитерористичної операції).

2. ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ПІДГОТОВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

По закінченні досудового розслідування прокурор звертається до суду з обвинувальним актом або клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру, клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру, або з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності. Однак звернення прокурора до суду не означає, що кримінальне провадження автоматично буде розглядатися судом у судовому засіданні, в якому вирішуватиметься питання про винуватість обвинуваченого. Ще до проведення судового розгляду у судді (суддів) повинно сформуватися переконання в тому, що є достатньо підстав для його проведення в конкретному кримінальному провадженні. Саме для встановлення таких підстав КПК передбачає підготовче провадження.

Підготовче провадження – це стадія кримінального провадження, яка полягає в тому, що суд у встановленому законом порядку, не вирішуючи наперед питання про

винуватість обвинуваченого (крім кримінального провадження на підставі угод та звільнення особи від кримінальної відповідальності), вирішує питання про достатність підстав для призначення судового розгляду і про підготовку судового засідання.

Значення підготовчого провадження полягає в тому, що в ньому:

а) здійснюється перевірка відповідності вимогам закону процесуальних рішень, що надійшли від прокурора;

б) визначаються межі майбутнього судового розгляду, оскільки розгляд справи в суді першої інстанції може відбуватися лише за обвинуваченням, що було представлене прокурором у підготовчому засіданні;

в) забезпечується підготовка всіх необхідних умов для проведення судового розгляду (крім випадків затвердження угоди).

Завдання підготовчого провадження полягають у встановленні підстав для проведення судового розгляду та здійснення підготовчих дій організаційного характеру.

У кримінальному провадженні, у якому до суду надійшов обвинувальний акт з укладеною сторонами угодою, завдання підготовчого провадження полягають у здійсненні перевірки відповідності угоди вимогам КПК та за наявності підстав, - ухваленні вироку.

Завдання підготовчого провадження обумовлюють характер повноважень суду, а також види його процесуальних рішень.

Стадія підготовчого провадження займає проміжне положення між досудовим розслідуванням, стосовно якого вона має контрольний характер, і судовим розглядом, стосовно якої вона має організуючий характер, а також служить “процесуальним фільтром” – покликана не допускати в судовий розгляд кримінальні провадження, що підлягають закриттю, чи по яких складенні не у відповідності із вимогами кримінального процесуального закону обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру, клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру або клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності.

3. ПОРЯДОК І СТРОКИ ПІДГОТОВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Після отримання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру, клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру або клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності суд не пізніше п'яти днів з дня його надходження призначає підготовче судове засідання, в яке викликає учасників судового провадження (ст.314 КПК).

Підготовче судове засідання відбувається за участю прокурора, обвинуваченого, захисника, потерпілого, його представника та законного представника, цивільного позивача, його представника та законного представника, цивільного відповідача та його представника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, згідно з правилами, передбаченими КПК України для судового розгляду.

Порядок підготовчого провадження включає такі етапи:

- 1) виконання вимог статей 342-345 КПК України: у призначений для судового розгляду час головуючий відкриває судове засідання і оголошує про розгляд відповідного кримінального провадження; секретар судового засідання доповідає суду, хто з учасників судового провадження, викликаних та повідомлених осіб прибув у судове засідання, встановлює їх особи, перевіряє повноваження захисників і представників, з'ясовує, чи вручено судові виклики та повідомлення тим, хто не прибув, і повідомляє причини їх неприбуття, якщо вони відомі (ст. 342 КПК); секретар судового засідання повідомляє про здійснення повного фіксування судового розгляду, а також про умови фіксування судового засідання (ст. 343 КПК); після виконання зазначених у статтях 342 та 343 КПК України дій головуючий оголошує склад суду, прізвище запасного судді, якщо він призначений, прізвища прокурора, потерпілого, цивільного позивача, обвинуваченого, захисника, цивільного відповідача, представників та законних представників, перекладача, експерта, спеціаліста, секретаря судового засідання, роз'яснює учасникам судового провадження право відводу і з'ясовує, чи заявляють вони кому – небудь відвід (ст. 344 КПК України); судовий розпорядник роздає особам, які беруть участь у судовому розгляді, пам'ятку про їхні права та обов'язки, передбачені КПК України; після ознайомлення обвинуваченого та інших осіб, які беруть участь у судовому розгляді, з пам'яткою головуючий з'ясовує, чи зрозумілі їм їх права та обов'язки і у разі необхідності роз'яснює їх (ст. 345 КПК України).
- 2) вирішення питання про можливість призначення судового розгляду й розгляд клопотань, заявлених учасниками судового провадження;
- 3) постановлення ухвали за результатами підготовчого провадження

Диференціацією процесуальної форми підготовчого провадження є порядок розгляду кримінальних проваджень, що надійшли до суду з угодою про примирення або визнання винуватості (частини 4-6 ст. 474 КПК). Перевіряючи наявність процесуальних підстав для затвердження угоди, суд зобов'язаний з'ясувати, чи розуміє обвинувачений права, надані йому законом, наслідки укладення й затвердження угод, характер кожного обвинувачення, вид покарання та інші заходи, які будуть застосовані до нього в разі затвердження угоди

судом, а також переконатися, що укладення угоди є добровільним. Крім того, перед прийняттям рішення про затвердження угоди про примирення суд під час судового засідання повинен з'ясувати у потерпілого, чи цілком він розуміє наслідки затвердження угоди, передбачені ст. 473 КПК. У разі необхідності (якщо суд має сумніви щодо відповідності угоди вимогам закону) затвердження угоди може бути перенесено на іншу дату.

У підготовчому судовому засіданні суд має право прийняти такі рішення:

У підготовчому судовому засіданні суд має право прийняти одне з передбачених ч. 3 ст. 314 КПК рішень:

1) затвердити угоду або відмовити в затвердженні угоди та повернути кримінальне провадження прокурору для продовження досудового розслідування в порядку, передбаченому статтями 468 – 475 КПК України;

2) закрити провадження у випадку встановлення підстав, передбачених пунктами 4-8, 10 частини 1 або частини 2 ст. 284 КПК України;

3) повернути обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору, якщо вони не відповідають вимогам КПК України, зокрема вимогам статей 291 і 292 КПК, якщо:

а) ці документи містять положення, що суперечать одне одному; б) у документах наведено недопустиму натуралізацію опису кримінального правопорушення; в) вони не підписані слідчим (а якщо їх склав прокурор – прокурором) або не затверджені прокурором; г) до них не долучено передбачені законом додатки та ін. В ухвалі суд зобов'язує прокурора протягом визначеного ним розумного строку усунути виявлені недоліки. Така ухвала негайно направляється прокуророві й може бути оскаржена в апеляційному порядку.

4) направити обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру до відповідного суду для визначення підсудності у випадку встановлення непідсудності кримінального провадження;

5) призначити судовий розгляд на підставі обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру;

6) доручити представнику персоналу органу пробації скласти досудову доповідь.

З метою підготовки до судового розгляду суд:

1) визначає дату та місце проведення судового розгляду;

2) з'ясовує у відкритому чи закритому судовому засіданні необхідно здійснювати судовий розгляд;

3) з'ясовує, питання про склад осіб, які братимуть участь у судовому розгляді;

4) розглядає клопотання учасників судового провадження про:

- здійснення судового виклику певних осіб до суду для допиту;

- витребування певних речей чи документів;

- здійснення судового розгляду в закритому судовому засіданні.

5) вчиняє інші дії, необхідні для підготовки до судового розгляду.

Під час підготовчого судового засідання суд за клопотанням учасників судового провадження має право обрати, змінити чи скасувати заходи забезпечення кримінального провадження, в тому числі запобіжний захід, обраний щодо обвинуваченого. При розгляді таких клопотань суд додержується правил, передбачених Розділом II КПК України, з урахуванням положень пунктів 3 і 4 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ. При вирішенні питання про обрання чи зміну обвинуваченому запобіжного заходу у виді тримання під вартою явка обвинуваченого та його захисника в підготовчє судове засідання обов'язкова.

Продовження судом під час підготовчого судового засідання строку запобіжних заходів у виді домашнього арешту та тримання під вартою за відсутності клопотань прокурора не допускається, оскільки, як зазначив КСУ в рішенні від 23.11.2017 р., так зване «автоматичне» вирішення зазначеного питання порушує принцип рівності усіх учасників судового процесу, а також принцип незалежності та безсторонності суду.

Судовий розгляд має бути призначений не пізніше десяти днів після постановленім ухвали про його призначення.

Після призначення судового розгляду головуючий надає розпорядження секретарю судового засідання про виклик, повідомлення учасників судового провадження та інших осіб, перелічених в ухвалі. У разі подання клопотання обвинуваченим у вчиненні злочину, за який передбачено покарання у виді довічного позбавлення волі, про розгляд кримінального провадження стосовно нього судом присяжних головуючий розпоряджається викликати присяжних чисельністю сім осіб, які визначаються автоматизованою системою документообігу суду з числа внесених до списку присяжних.

Учасники судового провадження мають право звернутися до головуючого з клопотанням про надання можливості ознайомитися з матеріалами кримінального провадження (кримінальною справою) (ст. 317 КПК).

ВИСНОВКИ

Підсудність являє собою сукупність юридичних ознак (властивостей) кримінального провадження, на підставі яких кримінальний процесуальний закон визначає, в якому саме суді і в якому складі суддів може здійснюватися судовий розгляд. Поняття «підсудність» не слід ототожнювати з поняттям «компетенція» або «повноваження» суду. Хоча вони й пов'язані між собою, проте нетотожні. Повноваження суду в кримінальному судочинстві – це закріплене нормами кримінального процесуального права та зумовлене предметом відання коло прав та обов'язків суду, встановлене для виконання конкретних процесуальних дій та прийняття відповідних процесуальних рішень. Повноваження суду обумовлені його процесуальною функцією та впливають із завдань, що впливають із завдань, що стоять перед судом у кримінальному провадженні. Компетенція суду – це сукупність повноважень суду та гарантій їх здійснення, а також предметів відання, які зумовлюють та визначають ці повноваження; вони впливають із нормативно встановлених цілей діяльності суду та визначають його процесуальне положення в кримінальному провадженні, а також його статус у системі судових органів та інших органів державної влади, будучи критерієм розмежування повноважень цих органів. Компетенція суду також повинна узгоджуватися із його процесуальними функціями та впливати із завдань, що стоять перед судом у кримінальному провадженні. Визначити підсудність – з'ясувати, який саме суд має провести судовий розгляд у конкретному кримінальному провадженні.

Інститут підсудності безпосередньо пов'язаний із забезпеченням права на справедливий суд, закріпленому у п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Правила про підсудність, засновані на засаді рівності перед законом і судом (ст. 24 Конституції України, ст. 10 КПК), гарантують розгляд і вирішення кримінального провадження щодо кримінального правопорушення законним, компетентним, незалежним і неупередженим судом (ст. 8 Загальної декларації прав людини, ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права).

Одне з невід'ємних прав людини – право на розгляд її справи компетентним судом, а значить, і право знати, який саме суд відповідно до закону правомочний її розглядати. Це унеможливорює суб'єктивізм при вирішенні питання щодо суду, який розглядатиме кримінальне провадження (наприклад за ознакою його «суспільної значущості» або

«високого посадового положення особи»), оскільки підсудність може бути встановлена тільки законом, а не визначатися щодо конкретного кримінального провадження.

Розрізняють такі види підсудності: територіальна, персональна, інстанційна та за зв'язком проваджень.

По закінченні досудового розслідування прокурор звертається до суду з обвинувальним актом або клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру, клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру, або з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності. Однак звернення прокурора до суду не означає, що кримінальне провадження автоматично буде розглядатися судом у судовому засіданні, в якому вирішуватиметься питання про винуватість обвинуваченого. Ще до проведення судового розгляду у судді (суддів) повинно сформуватися переконання в тому, що є достатньо підстав для його проведення в конкретному кримінальному провадженні. Саме для встановлення таких підстав КПК передбачає підготовче провадження.

Завдання підготовчого провадження полягають у встановленні підстав для проведення судового розгляду та здійснення підготовчих дій організаційного характеру.